

Рийгикогу. URL: <https://www.estlex.ee/tasuta/?id=7&aktid=115458&fd=1&leht=1> (дата звернення: 14.03.2022).

5. Закон Эстонской Республики «О публичной службе» от 15.01.1995 № 486 // Республика Эстония. URL: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsr/dok_iernui/index.htm (дата звернення: 14.03.2022).

6. Солнцева Х. В. Деякі питання адміністративно-правового статусу органів поліції Естонської Республіки. *Право та інновації*. 2017. № 4 (20). С. 82–88.

7. Полиция Эстонской Республики // Полиция государств мира. Авторская рубрика проф. Бирюкова П. Н. URL: <https://eurasia-law.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstv-mira/politsiya-estonskoj-respubliki> (дата звернення: 14.03.2022).

8. Чумак В. В. Адміністративно-правові засади діяльності Департаменту поліції та прикордонної охорони Естонської Республіки. *Науковий вісник Дніпропетровського національного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3 (77). С. 25–30.

9. Чумак В. В. Адміністративно-правові засади діяльності поліції Грузії, країн Балтії та України: порівняльний аналіз: монографія. Харків: Константа, 2019. 490 с.

УДК 342.9

Сергій Олександрович ШАТРАВА,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7072-961X>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО СКАСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ІНШИХ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (САНКЦІЙ)

Застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) є визнаною міжнародною практикою. Адже санкції вважаються однією із найбільш поширених форм відповідальності держав, що настає внаслідок порушення ними загальнознайомих норм, які мають важливе значення як для світової спільноти, так і для окремої країни [1].

В той же час не має усталеної судової практики щодо скасування санкційних обмежень, оскільки є досить обмежена (практично

відсутня), але є необхідність спрогнозувати дії, які могли б передбачити можливість скасування санкційних обмежень судовими органами, оскільки всі обмеження стосуються прав власності людини і основоположних свобод.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, прийнята відповідно до Загальної декларації прав людини з метою додержання країнами-підписантами (учасниками Ради Європи) та забезпечення на своїй території прав та основоположних свобод людини, відкрита для підписання 4 листопада 1950 року, що набула чинності 03 вересня 1953 року, в тому числі для України – 11 вересня 1997 року, якою закріплено права та основоположні свободи людини, яких європейських держав зобов'язалися дотримуватися [2].

Ці права гарантуються як самою Конвенцією, так і протоколами до неї (Протоколи № 1, 4, 6, 7, 12 і 13), згода на обов'язковість яких надана державами - сторонами Конвенції.

Стаття 1 Першого протоколу до Конвенції визначає, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Протоколом 4 до Конвенції гарантовано право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання [3].

Втім, визначені права не є абсолютними та можуть підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету й безсторонності суду.

Відповідно до вимог статті 29 Загальної декларації прав людини, прийнятої на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН, кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві. Здійснення цих прав і свобод ні в якому разі не повинно суперечити цілям і принципам ООН. Аналогічні положення закріплено статтями 12, 18, 19, 21 та 22 Міжнародного пакту

про громадянські та політичні права (набув чинності, у тому числі для України, 23 березня 1976 року) [4].

Крім цього, відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини, останній наголошує, що стаття 1 Першого протоколу до Конвенції містить три окремі норми: перша, що виражається в першому реченні першого абзацу та має загальний характер, закладає *принцип мирного володіння майном*. Друга норма, що міститься в другому реченні того ж абзацу, охоплює *питання позбавлення права власності та обумовлює його певними критеріями*. Третя норма, що міститься в другому абзаці, визнає *право договірних держав, серед іншого, контролювати використання майна в загальних інтересах*. Друга та третя норми, які стосуються конкретних випадків втручання у право мирного володіння майном, повинні тлумачитися у світлі загального принципу, закладеного першою нормою (див. *mutatis mutandis* рішення ЄСПЛ у справі «East/West Alliance Limited» проти України» від 23 січня 2014 року (East/West Alliance Limited v. Ukraine, заява № 19336/04), § 166-168).

Критеріями сумісності заходу втручання у право на мирне володіння майном із гарантіями статті 1 Першого протоколу до Конвенції, за правовою позицією Суду, є те, *чи ґрунтувалося таке втручання на національному законі, чи переслідувало легітимну мету, що випливає зі змісту вказаної статті, а також, чи є відповідний захід пропорційним легітимній меті втручання у право:*

– втручання держави у право особи повинне мати нормативну основу у національному законодавстві, яке є доступним для заінтересованих осіб, чітким, а наслідки його застосування - передбачуваними;

– якщо можливість втручання у право особи передбачена законом, Конвенція надає державам свободу розсуду щодо визначення легітимної мети такого втручання;

– втручання у право особи, навіть якщо воно здійснюється згідно із законом і з легітимною метою, буде розглядатися як порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції лише в тому випадку, якщо не буде встановлений справедливий баланс між інтересами суспільства, пов'язаними з цим втручанням, й інтересами особи, яка зазнає втручання в її права.

Список бібліографічних посилань

1. Про обмежувальні заходи (санкції) держави з метою захисту національних інтересів України: пояснювальна записка до проекту Закону України URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=71418&pf35401=544733>.

2. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948 URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_015.

3. Інформація до офіційного опублікування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї від 23.08.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001697-06>.

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 .URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_043.

УДК 340.132.1

Анатолій Матвійович ШУЛЬГА,

доктор юридичних наук, професор,

Харківський національний університет внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7634-3665>

ДИСТАНЦІЙНА ДІЯ ЯК ВИД ЮРИДИЧНО ЗНАЧУЩИХ ДІЙ

Сучасний стан розвитку життєдіяльності суспільства закономірно припускає необхідність появи в понятійному апараті юридичної науки і такого загальногалузевого поняття як «дистанційна дія». Розуміння природи дистанційних дій у контексті класифікації видів правозначущих дій «за логікою речей» припускає необхідність (на основі однозначно сформульованого «критерія розрізнення») виокремлення відповідних контрарних видових понять. У зв'язку із чим, на нашу думку, *за способом здійснення у просторі* необхідно розрізнявати *контактні дії* і *дистанційні (безконтактні) дії*, котрі стають юридично значущими діями у випадку, коли гіпотеза норми права передбачає відповідну дію як *юридичний факт* (такого роду конкретна дія може бути предметом «правової кваліфікації» для вирішення питання про її «правові наслідки» – позитивні, негативні).

Контактна дія (далі – КД) – це дія, що здійснюється у спосіб, який потребує фізичного дотику суб'єкта дії та її об'єкта (суб'єкта) впливу (взаємовпливу). Натомість *дистанційна дія* (далі – ДД) – це дія, що здійснюється у спосіб, який уможливорює певну (істотну, неістотну) віддаленість у просторі суб'єкта дії та її об'єкта (суб'єкта) впливу (взаємовпливу). У першому наближенні, прикладом, який демонструє особливість природи КД і ДД, може стати порівняння *аналогічних* за спрямованістю дій, котрі за способом здійснення у просторі вже мають позиціонуватись як КД і ДД. Так, приміром, *управління телевізором* може бути: а) *ручним*; б) *дистанційним* (використовується «пульт дистанційного керування для телевізора»).